

Učitelji si moramo to vedno ponavljati, da za nas ni vzeti denarja nikjer. Ako gre za puške in kanone, tedaj govorijo le o milijonih, ki jih morajo plačati davkoplačevalci. Takrat klerikalna stranka ne prireja shodov proti vladi in vojaštvu. Ako pa slabo plačano učiteljstvo prosi za nekaj povišanja, tedaj pa podivjajo vsi klerikalni voditelji in z gromečim glasom oznanjujejo ljudstvu po shodih, da hočejo liberalni poslanci povišati davke, da bodo plače zvišali učiteljem. In to hujskanje se prične očitno in javno po vseh župniščih. Tolsti župniki agitirajo proti plačam: »Poglejte tega ali tega nadučitelja! On ima nad 2000 K letne plače, jaz pa komaj nekaj nad 1000 K. Ali je treba, da se jim povišajo plače? Poglejte jih, kako se oblačijo gosposko sami, njih žene in otroci.« Pa ti ljudje, ki so v hujskanju nedosegljivi, znajo še bolj kričeče popisovati dobro plačo učiteljev. Seveda pritrjujejo nerazsodni ljudje takim govorom, in nekje na Gorenjskem je neki bajtar, ki je čul, da ima učitelj 1000 K letne plače, kar skakal in vpil: »Bog pomagaj, zato imamo take davke! Šole poderimo in učitelje spodimo delat!«

Take izbruhe je slišati od ljudi, ki vidijo duhovščino vsak dan, kako se masti in zaliva z vinom. Ne vidijo pa učitelja, da mora z majhno plačo živeti sebe, ženo in otroke, poleg tega si pa še kupovati razne izobraževalno strokovne knjige in časopise, delovati pri društvih, kjer so le stroški. Duhovnika brez družine, ki ima tisoče na kapitalu, pa ne vidijo. Slovenski kmet ne ve, da učitelji vkljub skromnemu življenju ne zapuščajo tisočakov, kakor se zgodi to domalega pri vsakem župniku. Ne vidijo učitelja, kako mu skrbi za preživljanje družine grene težavni poklic. Pa saj žalibog dobimo med klerikalnimi »izobraženci« ljudi, ki pravijo: »Le zadovoljni bodite, učitelji, da vam more dežela redno plačevati, da niste v skrbeh ob mesecu, da bi ne dobili plače!« Tako je! Še tega bi bilo treba, da bi nam še plačo neredno dajali, potem bi bilo res prijetno to učiteljsko življenje. Za nas in za šolo je denarja škoda, oziroma ga na Kranjskem ni dobiti. Ako pa škof napove novo zgradbo kakega samostana ali konvikta, tedaj ne manjka denarja. Nekaj stotisočev je hitro izžetih od ljudstva. Pa ljudstvo še ne pogine. Upelejo nove družbe in bratovščine, ki zanje plačujejo na leto redno tisoče in tisoče, pa vendar ni opaziti še nobene nevolje proti temu. Duhovniki dan za dnevom po drugih mogočih potih (n. pr. po testamentih) love tisočake, vendar to ni še malo hudo za ljudi. Vsako leto nabere veliko tisočev za papeža, (siromak ima sam komaj 120 milijonov) in jih pošljejo v Rim, vendar tega ne štejejo v škodo ljudstvu. Vsako leto po vseh cerkvah oznanjajo in poberejo po več »ofrov«, ki znašajo gotovo po več deset tisočev. Tudi to se še ne imenuje davek ubogemu ljudstvu. Od vseh teh stotisočev in stotisočev, ki jih plača samo preprosto ljudstvo, nima razen duhovščine nihče kake koristi, vendar se klerikalcem ne zde to previsoki davki. Le kadar se oglasi učiteljstvo za opravičeno povišanje plač, takrat zakrvavi vsi hirarhiji in vsem katoliškim poslancem srce in smili se jim ljudstvo, da ne puste zborovati v deželni zboru. Graščak Šuklje naj bi svoj finančni talent rajši porabil v to, da bi preračunal, koliko tisočev izgine vsako leto v tisto nenasitno bisago. Morda bi prišel do računskega zaključka, da stanejo duhovščina in njene priredbe kmeta petkrat toliko kakor vsi drugi davki. Iz svojega katoliškega prepričanja naj bi potem dokazal duhovčini, naj vsaj za nekaj tisočakov odneha in iste prepusti ljudstvu, da more potem vztrpeti zvišanje naklad v koristne

namene. Pa o tem načinu, da bi duhovščina s škofom vred prenehala molsti kmeta, se zdi nam in najbrže tudi Šukljetu — škoda pisati ali govoriti. Pač pa naj bi vlada, ki ji je tudi na tem, da bi se gmotno stanje ljudstva izboljšalo, storila že enkrat odločen korak in duhovništvu kot vsem drugim stanovom nakazala stalno plačo in potem prepovedala vsako drugo heračenje v cerkvi in zunaj cerkve. Tudi naj bi se uredilo cerkveno imetje tako, da bi ljudstvu koristilo. Vse korporacije morajo polagati natančne, s pobotnicami dokazane račune. Župni uradi pa, ki vodijo na leto stotisoče računov, niso nikomur odgovorni za njih resničnost. Koliko tisočev izgine v tisto znano bisago, kjer obleže brez vsake koristi. Uvedli naj bi že tudi človeško štolnino pri krstih, pogrebih, porokah itd., da ne bi dajali ljudje več sto kron za en pokop mrliča. Ako bi izvedli tu navedene izpremembe, bi dobili več stotisočev, ki bi jih porabili za druge koristnejše namene, kakor jih rabijo sedaj. In kako mrvico tega bi tudi porabili za šolstvo in učiteljstvo.

Zborovanja „Saveza hrv. učiteljskih društava.“

(Dalje.)

Jaz sem v tem vprašanju vestno meril korist pa škodo, a sem došel do povsem nasprotnih rezultatov kakor dr. Cenkić ter sem našel, da nerazdeljeni peturni šolski pouk donša jako malo korist, toda veliko škodo vsem narodom, ki imajo kratek šolski obisk.

Nato je govornik razkazoval in razlagal na tabli narisano grafikon, ki ga naš list iz tehničnih ozirov ne more priobčiti, pač pa ga oni, ki se zanj zanima, dobi v »Napredku« št. 36.

Iz grafikona je razvidno marsikaj zanimivega v prilogi razdeljenega časa poučevanja.

Otrok v nižji ljudski šoli na Hrvaškem dobiva po zakonu od l. 1895. v razdeljenem času poučevanja brez odmora v I. razredu 640 ur; v II. razredu 720 ur; v III. razredu 760 ur; v IV. razredu 880 ur in v V. razredu 880 ur šole; skupaj tedaj v petih letih 3880 ur. V nerazdeljenem šolskem času pa dobi otrok v I. razredu 740 ur; v II. razredu 820 ur; v III. razredu 860 ur; v IV. razredu 980 ur; v V. razredu 980 ur; skupaj tedaj v petih letih 4380 ur šole. To govori jasno in glasno, da z nerazdeljenim časom pouka, ki se zanj junaško bojuje moj prijatelj dr. Cenkić, izgubimo ravno 500 ur ali čez pol šolskega leta. Ta razlika dobitka, oziroma izgube se dobi tako, ker je namenjena v nerazdeljenem času pouka najmanj ena ura za odmor, t. j. 200 ur letno, medtem ko je v razdeljenem času pouka dovolj pol ure na dan, t. j. 100 ur letno itd.

Spoštovani moj protivnik svetuje tudi to, da se pri nerazdeljenem pouku zmanjšajo metodiške enote, ker bi po takem ostalo več časa za potrebne pavze. Z drugimi besedami, on dopušča, da se tako precej zmanjša ves poučni material za nižje ljudske šole in naš ljudski pouk, da se bavi samo s čitanjem, pisanjem, računstvom in veroukom, kakor je to nekaj bilo. Če bi hrvaško učiteljstvo to v principu sprejelo, tedaj bi dosledno pristalo na to, da se naši šoli odvzame vzgojni značaj, ter da potem ona postane zavod za mehanske spretnosti, kar mislim, da bi ne podpisal niti moj cenjeni protivnik, ker sem v dušo uverjen, da tudi njemu

leži na srcu kolikor možno intezivnejši odgoj našega naroda. (Tako je! Pritrjevanje!)

Misleč tedaj sigurno, da tudi moj protivnik želi na vsak način, naj se z nerazdeljenim časom pouka ne dirne v vzgojni uspeh naše d'našnje šole, hočem mu takoj, odpomoči z načinom, kako bi to moglo biti. Ako hočemo, da nadomestimo izgubo učnih ur, tedaj podaljšamo obisk šole na šest let, in to je povsem lahko, samo treba, da nastavimo še eno petino vsega današnjega učiteljstva, t. j. 500 novih učiteljskih oseb. Seveda bi to stalo naš siromašni deželni proračun prilično milijon kron, a takih milijonov je pri nas Hrvatih nekako malo, a najmanj bi tako vsoto žrtvoval narod edino zato, da si s tem pridobi poldnevni pouk.

A ker že govorimo o pomnožitvi učiteljskih oseb, tedaj mi dobrotljivo dopustite, da vam pokličem v spomin prekrasni in jako karakteristični govor predstojnika našege nauka g. A. Paviča v minuli saborski debati, kjer pravi, da je pri nas 322.274 šoloobveznih otrok, od katerih pa hodi v šolo 63.83%, a 36.17%, t. j. čez stotisoč naše bedne dečice, še čaka na blago luč ljudske prosvete. A da se tudi ti otroci ušolajo, treba po mišljenju g. predstojnika nauka še 1771 novih učiteljskih oseb, pri čem bi narastel broj učiteljev na 4028 in še više. Vzemimo k temu še mojo petino za šesto šolsko leto, t. j. 805 učiteljev, tedaj bi potrebovali ravno 4833 učiteljskih oseb, a mi jih na žalost imamo danes samo 2457, pa so nam tudi te učiteljske osebe v bednem materialnem položaju in jadikujejo za kruhom, in to s popolnim pravom, kakor to vsak priznava in so to tudi odločno pripoznali v poslednjem saborskem zasedanju. (Tako je!)

(Dalje.)

Društveni vestnik.

Štajersko.

Učiteljskega društva za ptujski okraj p. n. člani in članice se vljudno opozarjajo na zborovanje v četrtek dne 1. decembra 1904. ob pol 11. uri v šoli ptujske okolice. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Došli dopisi. 3. Vplačevanje letnine. 4. Iz šolske prakse raznih učnih predmetov, govori J. Kaukler. 5. Nasveti. Odbor.

Okrajno učiteljsko društvo v Ormožu zboruje dne 1. dec. t. l. v ormoški slovenski šoli. Začetek ob 10. uri predpoldne. Vzpored: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Blagajnikovo poročilo o dohodkih in stroških učit. koncerta. 4. Podavanje. 5. Nasveti in predlogi. — Opomba k točki 3: Da se more račun skleniti in čisti dohodek določiti, se prosijo vsi oni cenjeni tovariši in vse one cenjene tovarišice, ki so imeli o priliki pevskih vaj kake stroške in jih žele dobiti povrnjene, da naznanijo to blagajniku g. Rajšpu pismeno ali na dan zborovanja ustmeno. Odbor.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je zborovalo takoj po odkritju Šumljakovega nadgrobnega spomenika*) v gotoveljski šoli. G. predsednik A. Gradišnik se še enkrat spomni žalostnega poviada, ki nas je privedel v Gotovlje, ter pozdravi navzoče, zlasti pa goste gospo Kačevo, tovariša Kramerja z Vranskega in g. Fr. Jošta, revizorja »Posojilnice« iz Celja. Z veseljem konstatuje, da se je število naših društvenikov zopet pomnožilo za štiri vrle društvenike, ki so: gospa Tilka Brinarjeva, gđc. Kalšek, g. Brinar Franc — vsi trije v Gotovljah, in g. Žager iz Celja. Vsi so bili z navdušenjem pozdravljeni. V imenu Gotovljanov pozdravi tovariš Brinar udeležence ter omeni, da si štejejo v veliko čast, sprejeti vrle slovenske bojovnike na domačih tleh. —

O »Zavezinem« zborovanju se ni poročalo, ker so se itak čitala tozadevna obširna poročila v »Zavezinih« in drugih listih. O Šumljakovem spomeniku se omeni, da je istega izdelal naš narodni kamnoseški mojster Čamerik v Celju za ceno 200 K v občo zadovoljnost in razmeroma jako poceni, zakar mu bodi izrečena presrečna zahvala; tudi tov. Petriček kot varuh Šumljakovega sinčka se prav presrečno zahvaljuje vsem onim, ki so pripomogli k temu, da se je rajnemu tov. postavil časten spomenik.

Glede odprave III. plač. razreda omeni g. predsednik, da se je poklonilo celjsko učiteljstvo deželnemu poslancu dr. Hrašovcu, ter dokazalo, da so bili napadi nekega tovariša v »Domovini« na »Zavezo« spodnještajerskih učiteljev in učiteljic neosnovani.

Naravnost ogorčeni so bili društveniki zaradi napada poslanca dr. Linka, ki se je predrznil izustiti trditev, da doseže slovensko učiteljstvo »minderwärtige Erfolge.« So-glasno se je sklenilo, da se okrcja in ožigosa njegova trditev na primeren način v obliki resolucije, ki jo pošlje naša »Zaveza« »Bundovemu« glasilu in drugim slovenskim časopisom. Rešilo se je še več, deloma prav perečih šolskih zadev, kakor način novodobnega risanja, o hitrejši obravnavi šolskih zamud, o postopanju napram renitentnim staršem itd.

Po zborovanju smo se zbrali pri gosp. Malgaju, ki nam je postregel z izborno kuhinjo in izvrstno kapljico. Med krepkimi napitnicami in milodonečimi zvoki slovenske pesmi so nam minule bliskoma ure in le prehitro smo se morali posloviti ter raziti z iskreno željo, da se vidimo gotovo dne 8. grudna t. l. v Celju.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico je zborovalo dne 3. listopada v mariborski okoliški šoli. Število udeležencev je bilo takrat, žalibog, precej skromno. Pogrešali smo marsikoga, ki je bil sicer vesten obiskovalec naših zborovanj. Kako lepo in častno bi bilo za nas, ko bi se zbralo vse slovensko učiteljstvo mariborskega okraja okolo našega stanovskega ognjišča, stanovske organizacije ter nastopalo in delovalo složno v prid našemu stanu in šolil v združitvi je moč!

Tekom minulega poletja ima zabeležiti naše društvo nekatere izpremembe. Umril je dne 16. maja g. Fr. Šijanec, nadučitelj pri Sv. Jakobu v Slov. gor. Rajni je bil dolgoleten član društva in marljiv obiskovalec naših zborovanj. Preminil je mož plemenitega značaja, vobče priljubljen in od vseh spoštovan, kar je najbolje pokazal njegov sijajen pogreb. Blag mu spomin! Lahka mu zemljica! — Izstopil je iz našega društva g. Peter Pavlin, preselivši se kot nadučitelj k Sv. Jurju v Slov. gor. — Ta dan pa smo se z iskreno radostjo spominjali tudi staroste učiteljstva našega okraja, častnega člana našega društva, g. ravnatelja M. Nerata, ki obhaja letos štiridesetletnico svojega službovanja. Štirideset let plodonosnega delovanja na polju narodne prosvete! To je v našem težavnem, toliko požrtvovalnosti zahtevajočem stanu redek dogodek. S toliko večjim zadoščenjem lahko zre jubilent nazaj v svojo preteklost, zakaj seme, ki ga je sejal s trudom in naporom, je obrodilo stoteri sad. Za svoje štiridesetletno uspešno delovanje je dobil častno kolajno; naše društvo pa je sklenilo, da mu pošlje — ker je bil zadržan priti k zborovanju — po g. načelniku iskrene čestitke. Še na mnoga leta!*)

Med dopisi omenim dopis »Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvikta v Ljubljani«, s katerim vabi vodstvo tega zavoda naše društvo k pristopu. Uvažuje blagi namen omenjenega zavoda, je sklenilo društvo, da pristopi z enim deležem. Pozneje, ko se bodo blagajniške razmere nekoliko izboljšale, vzame tudi več deležev.

O 16. glavni skupščini »Zaveze« v Postojni je poročal g. Matija Lichtenwallner. Ker je o tem zborovanju prinesel »Učit. Tov.« obširno poročilo, zato se je omejil g. poročevalec samo na najvažnejše točke. Posebno je poudarjal, naj po močeh podpiramo »Učiteljski konvikt«. Prinesel je s seboj dve kolekti poštnih znamk, izmed katerih se je ena med zborovanjem skoro napolnila. Pri tej priložnosti je izrekel g. Lasbacher željo, naj bi se delovalo na to, da prispevajo za

*) Glej naš dopis v zadnji številki!